kėjusių objektų datuotini būtent XIX–XX a. Jie, jų užpildai patikrinti kasant gruntą rankiniu būdu. P–Š kryptimis ištęstas objektas fiksuotas sklypo R dalyje, smėlio įžemyje. Tai medinės konstrukcijos, formuotos iš apie 25 cm pločio horizontalaus tašyto rąsto ar kelių rąstų. Fiksuotas 25 m ilgio objektas tikriausiai yra buvusį sklypą ribojusios tvoros liekanos. Objekto datavimas nenustatytas, manome, kad jis datuotinas XVII a.

Kosto Kalinausko St. 20

In 2016, a field survey was conducted on the plot at K. Kalinausko St. 20 in Vilnius. During it, the remains of a masonry building erected in the late 19th–early 20th century and a burial dating to the late 18th century that had been disturbed, probably during the building's construction, were discovered on the plot's SW edge. The grave had been created on the edge of one of the first half of the 17th-century storage pits discovered at this location (Fig. 1). The large quantities of cattle horns and bones were found in three of these pits and it is thought that a slaughterhouse had operated there during the period in question. Sherds of 17th-century household pottery and stove tiles were also discovered. The remains of a long wooden structure were found in the E part of the plot. It is thought that a fence marking the plot's boundaries stood there in the 17th century.

Linas Girlevičius

Pylimo gatvė 17

2016 m. rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais UAB „Teisinga orbita“ atliko detaliuosius tyrimus sklype Pylimo g. 17, Vilniuje. Sklypo teritorijoje stovėjo tarybiniu laikotarpiu statytas „Lietuvos“ kino teatras. Šį pastatą buvo numatyta griauti, o sklype statyti naują pastatą. Iki pradedant griovimo darbus, prie esamo pastato atlikti žvalgomieji tyrimai, ištirta 10 šurfų. Sklypo R dalyje, suprojektuoto naujo pastato statybos darbų zonoje, ištirtos dvi perkasos. 2016 m. tyrimai atlikti 129 m^2 plote (1 pav.). XX a. 7 dešimtmetyje statant „Lietuvos“ kino teatro pastatą, archeologiniai tyrimai nebuvo atliekami. Pirmą kartą archeologiniai tyrimai sklype Pylimo g. 17 atlikti 2006 m. (*ATL 2006 metai*s, 2007, p. 363–364) (V. Daminaitis). Tuo metu sklypo R dalyje ištirti 5 šurfai (23 m^2 plotas), nustatyta, kad kultūrinis sluoksnis daugelyje tirtų vietų yra XIX–XX a. pradžios, supiltinio pobūdžio, nes įvairiame gylyje rasta XVI–XIX a. radinių. Kultūrinio sluoksnio storis tirtose vietose siekė 2,2–3,8 m. 2014 m. žvalgomųjų tyrimų metu (J. Stankevičiūtė) ištirti 3 šurfai (12,5 m^2 plotas), aptikta XVII a. pabaigos – XVIII a. I pusės pastatų liekanų (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 450–452).

2016 m. tirti šurfai buvo 2x1 m dydžio, siaurąja kraštine prigludę prie esamų pastatų pamatinių dalių. Šurfuose 1 ir 2, tirtuose prie kino teatro pastato V fasado, iki 1,5 m gylio kasti permaišytos supiltos struktūros sluoksniai. Suardymai įvyko statant kino teatro pastatą ir įrengiant požeminius inžinerinius tinklus. Grąžtu su gruntotraukiu nustatyta, kad šioje sklypo dalyje įžemio paviršius yra 2–2,5 m gylyje. Šurfai 3 ir 4 tirti prie kino teatro pastato Š fasado. Juose įžemis nepasiektas. ***Šurfas 5*** tirtas prie buvusio kino teatro kasų priestato P fasado. 85 cm gylyje atkasta esamo pastato pamato apačia. 55–130 cm gylyje tirti su pilka žeme maišyto smėlio, maišyto pilko grunto su griuvenomis sluoksniai. Juose surasta XVII–XIX a. datuojamų archeologinių radinių. 1,2–1,7 m gylyje buvo tamsiai pilkos spalvos grunto sluoksnis su XVI–XVIII a. datuojamais archeologiniais radiniais – buitinės keramikos ir dubeninių koklių šukėmis, metaliniais dirbi-

niais. 1,7–2 m gylyje tirtas pilko smėlingo grunto sluoksnis. Sluoksnyje aptikta keletas smulkių buitinės ir statybinės keramikos fragmentų, gyvūnų kaulų. 2 m gylyje pasiektas smėlio įžemis. ***Šurfas 6*** tirtas prie buvusio kino teatro pastato P fasado. Iki 1,3–1,4 m gylio kastas pilkos spalvos maišyto grunto sluoksnis, kuriame aptikta XVII a. II pusės – pabaigos – XX a. archeologinių radinių – buitinės ir statybinės keramikos šukių. Po juo tirtas tamsiai pilkos smėlingos žemės sluoksnis, kuriame radinių nerasta. 1,9–2,1 m gylyje pasiektas smėlio įžemis. Pastato pamatai šioje vietoje yra polinės konstrukcijos. Šurfai 7 ir 8 tirti prie pastato R fasado. ***Šurfe 7*** iki 0,5–1,5 m gylio kastas pilkos spalvos maišyto grunto sluoksnis su XX a. šiukšlėmis. Žemiau buvo tamsiai pilkos žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis, kuriame archeologinių radinių nerasta. Po šiuo tirti V–R kryptimi žemėjančio supilto molio sluoksniai su tamsiai pilkos spalvos žemės tarpsluoksniais. Šurfas tirtas iki 1,4–1,8 m gylio. Grunto grąžtu nustatyta, kad po nesuardytais 40–50 cm storio molio (gamybos žaliavos?) sluoksniu slūgso pilkos žemės ir smėlio sluoksniai, o smėlio įžemis yra 2,9 m gylyje nuo žemės paviršiaus. ***Šurfe 8*** po plytelių danga ir jos pagrindu iš smėlio iki 80 cm gylio tirtas tamsiai pilkos spalvos žemės sluoksnis su XVII a. radiniais, daugiausia keraminių indų šukėmis, griuvenomis. Šurfas kastas iki 1,7 m gylio. Iki tokio gylio tirtas maišy-

1 pav. Situacijos planas: 1 – sklypo riba; 2 – griaunami pastatai; 3 – naujo pastato kontūras; 4 – 2006 m. tyrimų vietos; 5 – 2014 m. tyrimų vietos; 6 – 2016 m. tyrimų vietos; 7 – 2016 m. atkasti mūrai. L. Girlevičiaus brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – boundaries of the plot; 2 – demolished buildings; 3 – contours of the new building; 4 – locations investigated in 2006; 5 – locations investigated in 2014; 6 – locations investigated in 2016; 7 – walls unearthed in 2016.

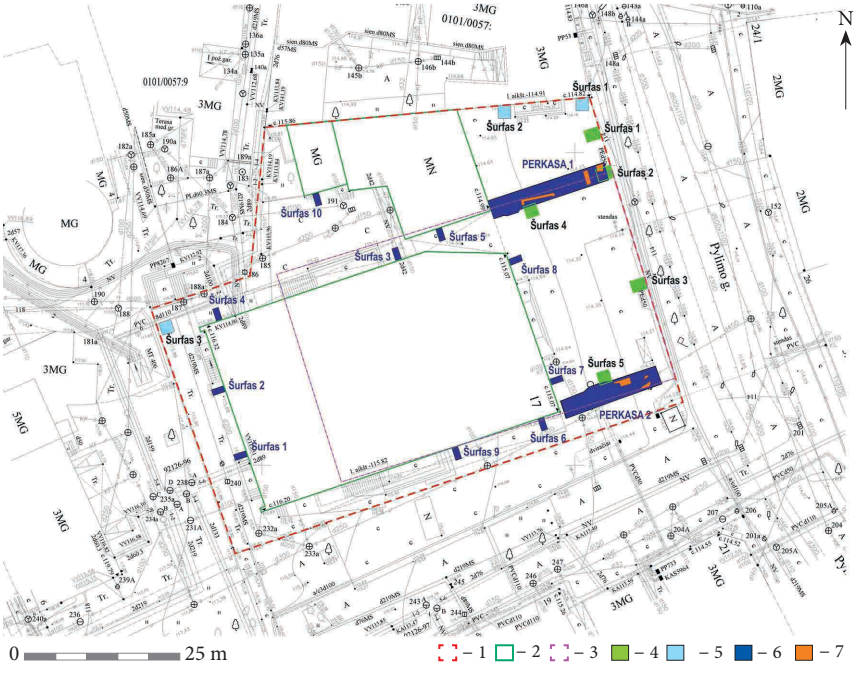

2 pav. Perkasa 1 pasiekus įžemio lygį iš R. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 2. Trench 1 after reaching natural soil, as seen from the E.

tos pilkos žemės sluoksnis su griuvenomis ir XVII–XIX a. datuojamais radiniais – keraminių indų ir koklių šukėmis. Grunto grąžtu įžemis čia nepasiektas ir 2,7 m gylyje nuo žemės paviršiaus. ***Šurfas 9*** tirtas prie buvusio kino teatro pastato P fasado. Po XX a. perkasimu 1,4–1,9 m gylyje siaurame ruože atkastas geltono smėlio įžemis, o 1,8 m gylyje – esamo pastato pamato praplatėjimas. Šurfo P dalyje po maišytu pilkos žemės sluoksniu tirtas tamsiai pilkos žemės sluoksnis su XIX a. radiniais – keramikos indų ir stiklo butelių šukėmis. ***Šurfas 10*** tirtas sklypo Š dalyje prie kino teatro pastato priestato P fasado. Po šio pastato statybos metu suformuotu perkasimu šurfo P dalyje 0,5–2 m gylyje tirtas vientisas tamsiai pilkos žemės sluoksnis. Tirtame grunte aptikta XVII–XIX a. radinių. Pasiekus 2 m gylį prie priestato pamatų iškastas kasinys, įgilintas iki 2,7 m gylio nuo žemės paviršiaus, pasiektas įžemis, bet ne pamatų apačia.

Perkasoje 1 nukasus viršutinius sluoksnius iki 1,8–1,9 m gylio, aptikta gana daug radinių. Tarp jų dominavo XIX a. buitinės ir statybinės keramikos fragmentai, surasta ir XVII a. II pusės – pabaigos radinių. Perkasos PV dalyje 3–4 m ilgio ruože kultūrinis sluoksnis suardytas tarybiniu laikotarpiu. Perkasos P sienelėje išryškėjo 2006 m. tirtų šurfų 2 ir 4 kontūrai. R perkasos dalyje 0,5–1,4 m gylyje atkastas iš akmenų ir plytgalių formuotas pamatas – mūras 1, datuojamas XX a. pradžia – I puse. Perkasos ŠR kampe 1,6 m gylyje atkastas XVII ar XVIII a. datuotas mūro fragmentas – mūras 3. Manoma, kad tai mūrinio pastato sienos liekana. Vidurinėje perkasos 1 dalyje, prie 2006 m. tirto šurfo vietos, nuo (XVII a. II puse – pabaiga) XVIII–XX a. datuojamų kultūrinio sluoksnio horizontų dalinai atskirtos smėlio tarpsluoksniu, aptiktos XVII a. I pusės pastato mūrinių konstrukcijų liekanos – 4 m ilgio mūras 2. Jo viršutinės dalys atkastos 1,7 m gylyje, pamatas įgilintas į 3,1 m ar giliau nuo dabartinio žemės paviršiaus. Mūryta iš degto molio plytų (30x16x6,5 cm ir panašių proporcijų) su išilginėmis braukomis ir nedidelių riedulių, rištų kalkių skiediniu. Manoma, kad 2006 m. tirtas šurfas 4 buvo ištirtas šio, veikiausiai ūkinės paskirties pastato liekanų viduje. Pastato egzistavimo laikotarpio radinių aptikta nedaug. 2,15–2,2 m gylyje didžiojoje perkasos dalyje pasiektas smėlio įžemis (2 pav.). Jame ir virš jo išryškėjo įvairūs

3 pav. Į įžemį įgilinti objektai perkasoje 1 iš PV. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 3. Features set into the natural soil, as seen from the SW in trench 1.

objektai (3 pav.). Tai XIV(?)–XV, XVIII–XIX a. ūkinės duobės prie perkasos Š sienelės, minimo laikotarpio stulpavietės, XIV(?)–XV a. ar ikiistorinio laikotarpio atviro tipo židiniai ir greta jų buvę smėlingo grunto sluoksniai su pelenais, angliukais. Apatinėje archeologinio sluoksnio dalyje perkasoje 1 aptikta santykinai nedaug radinių: keraminių indų fragmentų, gyvūnų kaulų.

Perkasos 2 V gale kultūrinis sluoksnis itin apardytas tarybiniu laikotarpiu. 2,4 m gylyje čia atkastas smėlio įžemis. Perkasos vidurinėje ir R dalyse kultūrinis sluoksnis taip pat labai apardytas, kai kuriuose ruožuose ir sunaikintas tarybiniu laikotarpiu tiesiant požeminę nuotekynės trasą. Ši nuo esamo žemės paviršiaus įgilinta iki 3,5 m ar didesnio gylio. Statant nuotekynę apardytas ir perkasos R gale 1,7 m gylyje atkastas XVIII a. mūrinio statinio fragmentas – mūras 4. Manoma, kad mūras yra kokio nors techninės paskirties statinio liekana. Kitas perkasoje 2 dalinai atkastas mūrinis statinys – XVI a. pabaigos – XVII a. I pusės gamybinės krosnies liekanos – mūras 5, statytas iš moliu rištų degto molio plytų, plokščiųjų čerpių ir riedulių. Jis įkastas į smėlio įžemį. Kita šio statinio (pusapvalė) dalis buvo atkasta 2006 m. tirtame šurfe 5. Dėl nestabilių perkasos sienelių krosnies liekanos plačiau neatkastos. Vietose, nesuardytose vėlesnių perkasimų, 2,1–2,4 m gylyje pasiektas smėlio įžemis. R perkasos gale įžemio paviršius staigiai gilėja iki 4 m nuo žemės paviršiaus – manoma, kad čia būta upelio kranto ar Vilniaus miesto gynybinės sienos griovio V šlaito. Smėlio įžemyje išryškėjo įvairių objektų kontūrai: vertikalių ir horizontalių medinių konstrukcijų liekanos (manoma, kad didesnė jų dalis – už krosnį ankstyvesnio medinio pastato, statinio liekanos), nedidelės ūkinės duobės. Apatinėje sluoksnio dalyje perkasoje 2 aptikta santykinai nedaug radinių (keraminių indų fragmentų, gyvūnų kaulų). Į įžemį įgilintoje duobutėje, tirtoje perkasos R gale, aptikta lipdytų keramikos dirbinių smulkių šukių, datuotinų ikiistoriniu laikotarpiu.

Tiriant sklypą Pylimo g. 17 nustatyta, kad kultūrinis sluoksnis tirtose sklypo dalyse yra 1,4–4 m storio. Jis storiausias prie Pylimo gatvės. Ankstyviausia kultūrinio sluoksnio dalis kol kas nedatuota, tikėtina, kad ji pradėjo formuo-

tis dar ikiistoriniais laikais. Šioje Vilniaus dalyje gyventa ir XIV–XV a. XVI a. pabaigoje – XVII a. I pusėje čia vyko gamybinė veikla – gaminti keraminiai dirbiniai, statybinės medžiagos. Minimu laikotarpiu sklype būta mūrinių statinių, kurie vėliau vienu metu (per 1655–1661 m. maskvėnų invaziją? Rekonstruojant įtvirtinimus prieš ją?) buvo nugriauti – jų liekanų viršus 2016 m. daugiau tyrinėtoje sklypo R dalyje yra 1,6–1,8 m gylyje. Aptikta gana daug XVII a. II pusės – XVIII a. radinių. Jie koncentravosi ūkinėse duobėse.

Pylimo St. 17

In 2016, a field evaluation was conducted on the plot at Pylimo St. 17, which is outside a segment of the city's early 16th-century defensive wall but still in Vilnius Old Town. During it, a total of 129 m^2 were excavated (Fig. 1). The 'Lietuva' Cinema building was erected on this plot in the 1960s. The investigation determined that the cultural layer in the investigated parts of the plot is 1.4–4 m thick. It is the thickest near Pylimo Street where the bank of the Vingriai Stream and perhaps also the ditch of the Vilnius City defensive wall once existed. This part of Vilnius was inhabited in the prehistoric period and the Middle Ages. Industrial activities occurred there in the late 16th–first half of the 17th century as is attested to by the discovered remains of industrial furnaces. At that time masonry structures, which were later demolished at a single moment in history, perhaps during the 1655–1661 war, stood on the plot. The top of the remains of these buildings lie at a depth of 1.6–1.8 m. Fairly large quantities of finds dating to the second half of the 17th–18th centuries were discovered concentrated in storage pits (Figs. 2, 3).

Linas Girlevičius

Žvalgymai Vingrių gatvėje 12, 12A

2016 m. gruodžio mėnesį prie numatytų rekonstruoti pastatų Vingrių g. 12, 12A Vilniuje atlikti žvalgymai kasant tranšėją įrengiamos dujotiekio trasos vietoje. 2015 m. atlikus žvalgomuosius tyrimus pastatuose, archeologijos vertybių nerasta (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 563, nr. 417). Todėl prireikus perkelti dujotiekį, vykdyti žvalgymai tranšėjos prie tarybiniu laikotarpiu statytų pastatų vietoje. Kasta maždaug 36 m ilgio, apie 80 cm pločio ir 1,2–1,4 m gylio tranšėja. Jos P pakraštys buvo apie 80 cm nutolęs nuo pastatų Vingrių g. 12 ir 12A Š, ŠR fasadų. Žvalgant nustatyta, kad po 30–40 cm asfalto dangos, skaldos ir žvyro sluoksniais yra 40–50 cm storio pilkos žemės su griuvenomis sluoksniai, suformuoti XIX–XX a. performuojant vietovės reljefą. Tranšėjos V gale šio sluoksnio viršuje fiksuotas akmenų grindinio fragmentas. Po šiuo sluoksniu didelėje tranšėjos dalyje atkastas smėlio įžemis. Tranšėjos V ir vidurinėje dalyse įžemis atkastas 80–90 cm gylyje, o R gale smėlio įžemis pasiektas iškart po dangų pagrindais 30–40 cm gylyje. Manoma, kad teritorijoje, kurioje kasta tranšėjos R dalis, archeologinis sluoksnis nukastas XIX a. pabaigoje ar XX a. pradžioje, statant pastatų kompleksą Pylimo g. 27, 27A, 25, 25A, Vingrių g. 14. Prie pastato Vingrių g. 12A ŠR fasado kasant tranšėją aptikta veikiausiai minimo pastatų komplekso statybos laikotarpio rūsio ar techninio statinio (šulinio, nuotekų talpyklos) sienų liekanų. Tirtosios tranšėjos R dalyje kultūrinis sluoksnis suformuotas XIX–XX a. Vidurinėje ir V žvalgytosios tranšėjos dalyse situacija kitokia. Čia po XIX–XX a. datuojamais kultūrinio